

معرفت، توکل، و... و مفاهیمی که اصطلاح درجه دوم در فرهنگ تصوف به شمارند مانند، بخل، حسد، کبر، و... و نیز مفاهیمی که به لحاظ اصطلاحی از مفاهیم تصوف به شمار نمی‌آیند اما عطار بر آنها تأکید ورزیده و در زبان وی کاربردی گسترده دارد، مانند: غم، اندوه، درد و...، فهرست شده‌اند. براساس آنچه در مقدمه کتاب آمده، این مجموعه بخشی از پژوهش گسترده مؤلف است که به لحاظ گستردگی و حجم عظیم تلخیص و گزینش شده است.

﴿قرآن و حدیث﴾

● **لسان التزیل**. تحقیق: مهدی محقق. (چاپ چهارم: تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳)، ۳۹۰ص، رقی. این کتاب یکی از متون کهن فارسی و از جمله آثار سودمند و کارآمد در میان فرهنگهای قرآنی است. مؤلف که تاکنون ناشناخته مانده، گویا از ادیبان و عالمان قرن چهارم یا پنجم هجری است. وی لغات مفرد و مرکب قرآن را به فارسی روان و گویایی بازگردانده و گاه به معانی مجازی، کنایی و استعاری واژه‌ها توجه داده است. مصحح کتاب همه واژه‌ها را اعراب گذاری کرده، و با بهره‌وری از آثار لغوی و متون تفسیر بر پایه یک نسخه از کتاب، تصحیحی دقیق به عمل آورده است. افزون بر آنچه یاد شده، فهرستی از لغات به عربی و واژه‌های کمیاب را نیز بدان افزوده است. وی در مقدمه‌ای کوتاه از اهمیت کتاب و ویژگیهای صرفی، نحوی و لغوی و ارزش ادبی آن سخن گفته است.

● **دفاع من السنه المحمديه**. محمد بن علی الهاشمی، راجعه و علق علیه. السید مرتضی الرضوی. (قم، منشورات الاعتصام للطباعة والنشر، ۱۴۱۶)، ۱۱۲ص، وزیری.

در این کتاب در ضمن پنج فصل برخی از احادیث نقل شده در منابع حدیثی اهل سنت، نقد و تحلیل و تزییف شده است و نیز برخی از مواضع صحابه در پرتو آیات و روایات مورد بررسی قرار گرفته، و تحریفگری بعضی از مؤلفان و مفسران نموده شده است.

معرفیهای

گزارشی

﴿کلیات﴾

● **کتابشناسی ابوالفضل رشیدالدین میبیدی (تحلیلی - توصیفی)** حسین مسرت. انجمن آثار و مفاخر فرهنگی. (چاپ اول: تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۷۴)، ۲۱۰+۸۱ص، وزیری. راهتمایی است دقیق و کارآمد درباره میبیدی و تفسیر عظیم وی «کشف الأسرار و عده الأبرار» و دیگر آثار او. این کتابشناسی به بخشهای گوناگون تقسیم شده است. ۱) نسخ خطی: که در ضمن آن تمام نسخه‌های خطی و تفسیر و دیگر آثار وی شناسانده شده است. ۲) کتابهای چاپی: معرفی چاپهای کشف الأسرار و گزیده‌های آن و نیز دیگر آثار میبیدی. ۳) مقالات درباره میبیدی و آثار وی. همچنین در بخشی مستقل و با عنوان صفحه‌شناسی، بخشهایی از کتابهای درباره میبیدی و آثار او معرفی شده است و در پایان تنی چند از میبیدی شناسان معرفی شده‌اند. کتاب مقدمه‌ای درازدامن دارد درباره زندگانی میبیدی و مباحثی درباره کتابشناسی و انواع آن.

● **مصطلحات عرفانی و مفاهیم برجسته زبان عطار**. سهیلا صارمی. (چاپ اول: تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۴)، ۷۰۴ص، وزیری.

این کتاب توضیح و تفسیری است از مصطلحات عرفانی و مفاهیم برجسته صوفیانه در زبان عطار و بر مبنای، اسرارنامه، الهی نامه، تذکره الأولیاء، دیوان، مختارنامه، مصیبت‌نامه و منطق الطیر... در این مجموعه اصطلاحات مسلم صوفیه، مانند: عشق،

« تفسیر جامع آیات الأحکام (طهارت - صلاة). زین العابدین قرآنی. (قم، نشر سایه، ۱۳۷۴)، ۳۶۰ ص، وزیری.

تفسیر فقهی آیات قرآن از کهنترین گونه‌های تفسیر قرآن کریم است که از سده‌های آغازین تاریخ اسلام آغاز شده و فقیهان و عالمان بسیاری در این زمینه قلم و آثاری ارجمند سامان داده‌اند. در ادبیات فارسی نیز چند نگاه‌شده در تفسیر آیات فقهی تدوین یافته است. اکنون جناب قربانی همت ورزیده تا تفسیر فقهی آیات قرآنی را با نگاهی جامع و بگسترده‌گی تدوین کند. جلد اول آن را که شامل تفسیر آیات «کتاب الطهارة و کتاب الصلوة» است، اینک در پیش روی داریم. مؤلف محترم ابتدا از ضرورت تفسیر قرآن سخن گفته و آنگاه پیشینه، تفسیر فقهی آیات را گزارش کرده و سپس در چگونگی نگارشهای فقهی تفسیر فریقین بحث کرده است. آنگاه بر شیوه غالب فقیهان شیعه آیات قرآن را بر اساس کتابهای فقهی از آیات مرتبط به طهارت آغاز کرده است و تا پایان صلوة پیش رفته است. آقای قربانی با تبعی شایسته و درنگریستن در منابع کهن و جدید تفسیر و فقهی با نثری روان کتاب را پرداخته است.

« القرآن الکریم و روایات المدرسین (الکتاب الأول). مرتضی عسکری. (چاپ اول: بیروت، شرکت التوحید للنشر، ۱۴۱۵)، ۳۳۵ ص، وزیری.

این کتاب در حقیقت ادامه مجموعه ارجمند و سه جلدی مؤلف است با عنوان «معالم المدرسین» که در ضمن آن به نقد و بررسی دیدگاهها و روایات مکتب خلفا و مکتب اهل البیت درباره اجتهاد، صحابه، منابع اجتهاد و ... پرداخته است. این کتاب مقدمه‌ای است بر پژوهش درازدامن و گسترده مؤلف درباره روایات مکتبهای یادشده درباره قرآن کریم. در این سه جلد مبحث به اختصار و دقت و با استناد به منابع مهم تاریخ اسلام، این مطالب آمده است: (۱) برخی از ویژگیهای روزگار جاهلیت و فرهنگ مردم در روزگار نزول قرآن (۲) چگونگی نزول قرآن و ویژگیهای سوره مکی و سیره پیامبر در کتابت، قرائت و تدوین قرآن کریم (۳) توضیح و تبیین برخی از اصطلاحات اسلامی قرآنی، مانند قرآن، کتاب، مصحف، تلاوت و ...

« چهل حدیث (کربلا). محمد صحتی سردودی. (چاپ اول: قم، نشر معروف، ۱۳۷۴)، ۸۰ ص، جیبی.

مجموعه چهل حدیث است با ترجمه درباره کربلا و در ضمن چهار فصل:

فضیلت کربلا، زیارت کربلا، زیارت عاشورا و اربعین، تربت و تسبیح عشق با مقدمه‌ای کوتاه درباره کربلا و چگونگی این مجموعه.

« عقد الدرر فی اخبار المنتظر (عج). یوسف بن یحیی مقدسی شافعی، تحقیق عبدالفتاح محمد الحلو. (چاپ اول: قم، انتشارات مسجد صاحب الزمان، ۱۴۱۶).

مؤلف که از عالمان قرن هفتم هجری است، در دوازده باب و فصول مختلف، روایات مرتبط به ولی عصر (عج) را گزارش کرده است. در ضمن فصلهای آن روایات با حوادث آستانه ظهور، چگونگی ظهور، و سیرت امام (عج)، و آثار دلالت‌کننده بر خروج دجال و ... گزارش شده است. کتاب را بیشتر آقای عبدالفتاح محمد الحلو تحقیق کرده و با فهرستهای فنی سودمند نشر داده بود. این چاپ حروفچینی جدیدی است از همان چاپ با تعلیقه‌ها و حواشی سودمند آقای علی نظری منفرد. این چاپ از جهاتی بر چاپ پیشین برتری دارد، ولی متأسفانه از هرگونه فهرستی تهی است.

ادبیات

« الأدب الفارسی فی اهم ادواره وأشهر اعلامه. محمد محمدی. (چاپ اول: تهران، انتشارات توس، ۱۳۷۴)، ۳۴۳ ص، وزیری.

مؤلف محقق این کتاب را حدود سی و شش سال پیش در بیروت نگاه‌شده است، تا به دانش پژوهان و محققان و جستجوگران ادب یاری رساند. وی در هفده بخش از مهمترین تحولات و تطورات ادب فارسی و چهره‌های ارجمند و بلندآوازه آن سخن گفته است. گزارش کوتاه از تاریخ لغات و لهجه‌های ایرانی، شعر ایران قبل از اسلام در بخشهای اول کتاب آمده است. آنگاه چگونگی نقل و ترجمه ادب فارسی در دوره اسلامی نمودار شده است. سپس از شعر فارسی در دوره اسلامی و چگونگی تطور و انواع آن بحث شده است. بررسی شخصیت و شعر فردوسی، عمر خیام، جلال‌الدین مولوی، سعدی شیرازی، حافظ و در نهایت چگونگی شعر غنایی از مطالبی است که در بخشهای دیگر این کتاب آمده است. این کتاب را انتشارات توس به گونه‌ای چشم‌نواز و زیبا بر اساس چاپ پیشین افست، تجلید و نشر داده است.

« الم... ذالک العسین. کمال السید. (چاپ اول: قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۷۴)، ۹۶ ص، وزیری.

داستانی است خواندنی و گیرا، که نویسنده در آن حادثه کربلا و چگونگی شکل‌گیری و قهرمانهای گونه‌گونه این حادثه را در قالب رمان ریخته و به نیکویی پرورانده و عرضه کرده است.

« برگزیده و شرح حافظ. بهاء‌الدین خرمشاهی، مهرداد نیکنام. (تهران، نشر پژوهش فرزانه روز، ۱۳۷۳)، دوازده + ۲۵۲ ص.

کتاب حاضر - که مخاطبش نسل جوان امروز است، یعنی

● **نگاهی به تاریخ حیدرآباد دکن.** مجتبی کرمی. (تهران، وزارت امور خارجه، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۷۳)، ۱۸۹+ص.

این کتاب اشاره ای گذرا به چگونگی تأسیس و فرمانروایی حکومت‌های ایرانی تبار در جنوب هند دارد و مشتمل بر نه فصل، نتیجه گیری و یک ضمیمه است. در فصل نخست موقعیت جغرافیایی و اوضاع طبیعی دکن مورد بررسی قرار گرفته است و فصل‌های دوم و سوم به بررسی اوضاع سیاسی و فرهنگی دکن قبل از تأسیس شهر حیدرآباد در طول سالهای ۷۴۸ تا ۹۳۴ ق. اختصاص دارند. در فصل‌های چهارم تا ششم اوضاع سیاسی و فرهنگی حیدرآباد طی سالهای ۹۳۴ تا ۱۳۶۸ ق مورد بررسی قرار می گیرد و در فصل نهم نیز برخی از آثار تاریخی حیدرآباد و گلکنده معرفی شده است.

● **تاریخ معاصر ایران (کتاب هفتم).** (تهران، مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۴)، ۳۶۶ص.

عنوان مقالات این مجلد از این قرار است: «تمدن غربی، علوم جدید و نواندیشی در نگاه ایلچیان و مأمورین ایرانی دوره قاجار» / سید مجید میرمتهایی؛ «کارمزدی و مهاجرت: کارگران ایرانی در جنوب روسیه، ۱۸۸۰ تا ۱۹۹۴» / حسن حکیمان؛ «ترجمه افسانه منفرد»؛ «میرزاتقی خان امیرکبیر در ترازی تنقید» / محمدعلی اکبری؛ «نگاهی به اموال منقول و غیرمنقول رضاشاه» / محمد ترکمان؛ «گفتگویی با حجة الاسلام علی دوانی» / مرتضی رسولی؛ «اسنادی از مدیریت آلمان‌ها در بانک ملی ایران (۱۳۱۱ و ۱۳۱۲)» / رضا فراستی؛ «اسنادی درباره سید جمال الدین اسدآبادی» / حجت الله جودکی.

● **تاریخ کیش زرتشت.** بوی، مری. ترجمه همایون صنعتی زاده. (تهران، توس، ۱۳۷۴). ج ۱، ۴۶۷ص.

کتاب حاضر یکی از مهمترین تألیفات تحقیقی در زمینه کیش زرتشت و تاریخ تحولات آن است. مؤلف تاریخ این کیش را از زمان ظهور زرتشت تا به امروز، به گونه ای پیوسته دنبال کرده است و در این میان تاریخ دوره های ۵۰۰ ساله اشکانیان و ۱۰۰۰ ساله پس از اسلام را نیز بررسی کرده است. کتاب حاضر شامل مباحثی است چون: «ایزدان ایرانیان کافر»، «دیوان، بدکاران، موجودات افسانه ای، نخستین انسان و قهرمانان»، «زرتشت و تعلیمات او»، «دوره پیش از زرتشتی». امیدواریم ادامه این اثر ارزشمند نیز به فارسی ترجمه و منتشر شود.

● **وارونه نویسی در تاریخ؛ در سرگذشت امین السلطان.** ایرج وامقی. (تهران، اطلاعات، ۱۳۷۴). ۱۳۴ص. فهرست راهنما. ابراهیم صفایی دو کتاب با عنوان اسناد سیاسی دوره قاجار و

نوجوانان دوره راهنمایی تا داوطلبین کنکور دانشگاه- حاوی هفتاد غزل شاعر بلند آوازه ایرانی، خواجه حافظ شیرازی است که به زبان روان و خوش خوان شرح گردیده است. در این اثر به دو نکته باید اشاره کرد که می تواند قابل تأکید باشد: نخست اینکه گزینش غزلیات توسط هفده نفر نوجوان و جوان انجام پذیرفته و دیگر اینکه از اشاره به نکات دستوری و مسایل پیچیده عرفانی و ادبی پرهیز شده است. آن گونه که از مقدمه کتاب برمی آید، هدف این کتاب ایجاد پیوندی است بین نسل جوان و ادب کهن و از این رو کتاب سرآغازی است از یک مجموعه چندین جلدی که مجموعه ادب جوان نام گرفته و شامل برگزیده و شرح متون نظم و نثر از رودکی تا عصر حاضر است و برای نوجوانان و جوانان و تمام دوستداران ادب فارسی که به علت دشواری متون از لذت بهره مندی از آنها محروم مانده اند. تهیه شده است.

● **برگزیده و شرح اشعار ملک الشعرا بهار.** حجت الله اصیل. (چاپ اول: تهران، انتشارات فرزانه، ۱۳۷۴)، ۲۲۰ص.

این مجموعه برگزیده ای است از اشعار محمدتقی بهار (ملک الشعرا) شاعر، ادیب، پژوهنده، روزنامه نگار و سیاستمدار ایرانی که برای نشر در مجموعه «ادب جوان» فراهم آمده است. و از آنجا که بهار قصیده سراست، به جز چهار شعر بقیه اشعاری که از وی انتخاب شده، در قالب قصیده است. معانی واژه های دشوار و شرح مؤلف این امکان را به خوانندگان جوان می دهد تا بیشتر با اندیشه و رهیافتهای فلسفی، دینی و اخلاقی بهار آشنا شوند.

● **فرهنگ موضوعی ادب پارسی؛ منطق الطیر و پندنامه.** قادر فاضلی. (تهران، طلایه، ۱۳۷۴)، ۴۳۱ص.

مؤلف کوشیده است ایات منطق الطیر و پندنامه را زیر موضوعاتی که به ترتیب الفبا فهرست کرده است بیاورد. عنوان برخی از این موضوعات را برای نمونه می آوریم: آدم، آینه، ایوبکر، اجل، استغراق، اطاعت، امتحان، انسان کامل، اویس قرنی، بایزید، بلال حبشی، تجلی، تعصب، خودشناسی، خرقانی، رنج ...

تاریخ

● **داستان زندگی پیامبر- جلد ۱۰ (جنگ بدر).** عبدالحمید جوده السحار؛ ترجمه عبدالکریم بی آزار شیرازی. (تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۳)، ۱۶ص.

کتاب حاضر گوشه ای از داستان زندگی پیامبر اسلام (ص) و رهبری سیاسی، نظامی و مذهبی وی در جنگ بدر است. این کتاب برای کودکان و نوجوانان به رشته تحریر درآمده است.

جغرافیای طبیعی خوی سخن رفته است و در فصل دوم از جغرافیای اقتصادی آن. در بخش سوم با عنوان جغرافیای انسانی از توابع خوی، تاریخ دینی و مذهبی خوی و آداب و رسوم آن بحث شده است.

بخش چهارم ویژه جغرافیای تاریخی است با گزارشهایی از حوادث سیاسی، جنگها و حرکت‌های اجتماعی و سیاسی آن روزگار. در بخش پنجم اماکن متبرکه معرفی شده است و در بخش ششم از آثار باستانی خوی سخن رفته است. در بخش هفتم در سه فصل از خاندانهای خوی بحث شده و چهره برجسته آن دیار از عالمان و شاعران معرفی شده‌اند. سیمای خوی کتابی است مختصر، مفید و خواندنی.

● **نگرشی بر جنگ روانی در صدر اسلام.** عبدالوهاب کمیل، محمدتقی رهبر. (چاپ اول: تهران، مرکز چاپ و نشر بنیاد بعثت، ۱۳۷۴). ۲۲۵ ص، وزیری.

جنگ روانی، و به دیگر سخن جنگ افکار و جنگ سرد، جنگی است که از طریق تسلیحات بلکه با به کارگیری ابزار و شیوه‌های فرهنگی تبلیغاتی، اجتماعی و ... برای دست یافتن به اندیشه‌ها و جهت دادن به نگرشها شکل می‌گیرد. این اصطلاح گو اینکه نو است اما شیوه، شیوه‌ای است کهن. مؤلف در این کتاب چگونگی جنگ روانی علیه پیامبر (ص) در مکه را به بحث کشیده و بحثی سودمند و درس آموز عرضه کرده است.

در بخش اول از مفهوم جنگ روانی بحث کرده و ابعاد آن را نمایانده است. در بخش دوم از چگونگی آن در دوره مکی از تاریخ رسالت پیامبر (ص) سخن گفته است. در بخش سوم، پس از ادامه بحث، و چگونگی رویاروی یاران پیامبر با دشمنان باز نموده شده است. این کتاب اثری است خواندنی، و نشانگر بُعدی تنه‌آفرین از ابعاد زندگانی پیامبر (ص).

● **پیدایش نجوم.** بارتل ل. واندرودن، ترجمه همایون صنعتی زاده. (چاپ اول: تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۳)، ۵۰۶ ص، وزیری.

این کتاب تحقیقی است گسترده در تاریخ نجوم و چگونگی شکل‌گیری و گسترش این دانش در میان اقوام و ملت‌ها. کتاب در یک پیش‌گفتار و هشت فصل تدوین شده است. در پیشگفتار از نقش دانش نجوم در تاریخ تمدن و در فصل اول از دانش نجوم در عهد باستان سخن رفته است. دانش نجوم در بابل کهن، دوره آشوریان، دوره بابلی جدید و ایرانیها، عنوان فصل‌های بعدی است. فصل پنجم تحلیلی است از آیین کیهانی، اخترشناسی، دانش نجوم و پیوند آن با مذهب از نگاه ادیان مختلف. نظریه قمر، نظریه بابلی سیارات در فصل‌های ششم و هفتم بررسی شده

رهبران مشروطه دارد. به اعتقاد مؤلف کتاب حاضر (وامقی)، صفائی در آن دو کتاب از میرزا علی اصغر خان امین السلطان (۱۲۵۰ تا ۱۳۰۰ هـ ق) جانبداری کرده است. گفتنی است که امین السلطان (از صدراعظم‌های دوره قاجار) ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه، و نیز رئیس الوزرای دوران مشروطه بوده است. مؤلف در کتاب حاضر کوشیده است تنها با استناد به نوشته‌های صفائی و بدون رجوع به منابع دیگر، شرح حال واقعی امین السلطان را باز نماید. این کتاب قبلاً به صورت سلسله مقالاتی در مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی منتشر شده است.

● **الترجمه والنقل عن الفارسیه.** محمد محمدی. (چاپ اول: تهران، انتشارات توس، ۱۳۷۴). ۲۹۰ ص، وزیری.

تبادل فرهنگها، تأثیرگذاری و تأثیرپذیر فرهنگها و تمدن‌ها از یکدیگر و چگونگی تعاطی اندیشه‌ها، روشها، و منشهای تمدن‌ها و فرهنگها از بحثهای دلکش فرهنگ بشری و نشانگر چگونگی نمونه‌های جانهای آشنا با یکدیگر است.

مؤلف محقق در این کتاب ابتدا از چگونگی ترجمه و نقل بخشهایی از فرهنگ ایرانی را در دوره گسترش اسلام در ایران نمایانده است. آنگاه به تفصیل از ترجمه و تأثیر دو اثر «تاج‌نامه» و «آیین‌نامه» (یا مجموعه‌هایی با این دو عنوان) در تمدن اسلامی بحث کرده است. پژوهش مؤلف، دقیق و جستجوی در منابع کهن باریک بینانه است.

● **سیمای کربلا.** محمد صحتی سردرودی. (چاپ دوم: تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳). ۲۳۷ ص، رقعی.

این کتاب تاریخ کربلاست؛ تاریخ شهر عشق و حماسه و حریم حریت. در فصول آغازین کتاب از پیشینه تاریخی کربلا، حدوث حادثه شگفت و عظیم عاشورا و پیروزمندانه بر خون نشستن گلگون چهرگان حسینی، تدفین معلم شهادت اباعبدالله (ع) و یارانش در آن دیار، چگونگی شکل‌گیری آستان حسینی سخن رفته است.

در دیگر فصلها از آثار تاریخی و زیارتگاههای کربلا، قیام و خیزشهایی که از آبخش زلال کربلا سیراب شدند، فضیلت زیارت کربلا و عظمت تربت پاک اباعبدالله (ع)، و خاندان علم، فقاقت مکرمت در کربلا بحث شده است.

● **سیمای خوی.** علی صدراپی خویی. (چاپ اول: تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳). ۲۱۵ ص، رقعی.

گزارشی است تحلیلی تاریخی از خوی و پیشینه تاریخی آن و نیز وضع فرهنگی اجتماعی، دینی و جایهای تاریخی آن.

کتاب در هفت بخش تدوین یافته است. در بخش اول از

اول از خاندان سید سخن رفته است و در فصل دوم در تولد و رشد و چگونگی تحول فکری او. در فصول بعدی از حضور وی در محضر ولایت، شعر سید، حافظان و روایتگران شعر سید و جلوه ای از حیات سید سخن رفته است.

● ریاض العلماء و حیاض الفضلاء. میرزا عبدالله افندی اصفهانی، تحقیق سید احمد حسینی. (چاپ اول: قم، مکتبه آیت الله العظمی النجفی المرعشی، ۱۴۱۵)، ج ۷، ص ۳۶۲، وزیری.

ریاض العلماء در شرح حالنگاری از جایگاه بلندی برخوردار است، مجموعه مجلدات آن سرشار است از آگاهیهای رجالی و کتابشناسی. بخش اول این کتاب که ویژه شرح حال عالمان شیعه است در شش جلد به سال ۱۴۱۰ نشر یافت. این مجلد مشتمل است بر «لقاب» و مشهوران به آنها، با توضیحاتی سودمند و کارآمد. محقق محترم آن را بر اساس نسخه موجود در کتابخانه ملک تصحیح کرده و توضیحاتی درباره رجال یادشده در متن و نیز مواضع مبهم کتاب بدان افزوده است. افزون بر آنچه یاد شد محقق در ضمن مقدمه ای کوتاه از چگونگی تصحیح، سخن گفته و فهرس سودمندی بر پایان کتاب افزوده اند.

مجموعه ها

● مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی فرهنگ و تمدن اسلامی. (تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات بین المللی، ۱۳۷۳) [توزیع ۱۷۴]، ص ۴۴۰، مصور.

کتاب حاضر شامل ۳۳ مقاله ای است که هیأت علمی دبیرخانه نخستین کنفرانس بین المللی فرهنگ و تمدن اسلامی (بهمن ماه ۱۳۷۲ در تهران) برای ارائه در اجلاس عمومی با چاپ، تصویب کرده است. مقالات این مجموعه به زبانهای فارسی، عربی و انگلیسی است. عنوان برخی مقالات و نام نویسندگان آنها را می آوریم: «نقش عرفان در تمدن اسلامی» / جوادی آملی؛ «خانقاه سازی در قرن هفتم تا دهم هجری و نقش آن در کاهش تحرك اجتماعی مسلمانان» / رسول جعفریان؛ «علل شکوفایی تمدن اسلامی در قرون اولیه» / عباس زریاب خوئی؛ «قواعد تمدن سازی و آینده تمدن اسلامی» / نورالله کسائی؛ «کثرت گرایی در تفکر مذهبی قرن ۳ و ۴ هجری» / محمد مجتهد شبستری؛ «تأثیر قرآن در جنبش فکری و نهضت علمی تمدن و تکامل بشر» / محمد واعظ زاده خراسانی؛ «علل اجتماعی رشد و انحطاط تمدن و فرهنگ اسلامی در قرون وسطی» / پرویز ادکائی؛ «علل برآمدن تمدن غرب و افول تمدن اسلامی» / عمادالدین باقی؛ «فرهنگ چیست؟» / عباسعلی برانی؛ «تجدید حیات سیاسی اسلام» / علی بیات.

و در فصل هشتم از گسترش و نفوذ نجوم بابل سخن رفته است. کتاب اثری است سودمند و در تاریخ کارآمد.

اخلاق و تربیت

● عوارف المعارف. شیخ شهاب الدین سهروردی، به اهتمام قاسم انصاری. (چاپ دوم: تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴)، ص ۳۲۶، وزیری.

عوارف المعارف، کتابی است در آداب صوفیان و سیر و سلوک عارفان. مؤلف از مشاهیر صوفیان و از معارف عارفان است. وی این کتاب را بر پایه مشارب ذوقی اهل طریقت و با توجه به رسوم و قواعد اهل شریعت پرداخته و در نگارش آن از آیات، روایات و اقوال عارفان بسیار استفاده کرده است. کتاب مشتمل است بر یک مقدمه کوتاه و شصت و سه باب. عناوین برخی از بابها چنین است: منشأ علوم صوفیان، فضیلت علوم صوفیان، آداب حضرت الهیت فضیلت قیام در شب و ... ترجمه کتاب میراثی است برجای مانده از قرن هفتم با نثری فاخر و واژگانی سودمند و ارزمند. محقق محترم افزون بر تصحیح کتاب و تخریج احادیث و تنظیم فهرس کارآمد، در مقدمه ای مفصل از مؤلف، مترجم و ویژگیها و اهمیت کتاب سخن گفته است.

● سیمای فرزنانگان. رضا مختاری. (چاپ هشتم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴)، ص ۵۳۲، وزیری.

● منیه المرید فی آداب المفید و المستفید. تألیف شهید ثانی (قده). تصحیح رضا مختاری (چاپ سوم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی)، ص ۴۹۶، وزیری.

این اثر بتفصیل در شماره دوم همین مجله، معرفی شده است. و در سال ۱۳۶۹ کتاب برگزیده سال، شناخته شد.

رجال و شرح حالها

● سید حمیری سالار شاعران. محمد صحتی سردرودی. (چاپ اول: تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳)، ص ۱۸۲، رقی.

شاعران شیعی اندیش و حماسه سرایان ستیهنده علوی، ارجمندان و قلّه سانان و برنادلانی بودند ایستاده بر معبر تاریخ، که در هر کسوی و برزنی شعر سرشار از شعورشان را فراز می آوردند و در هنگامه سیاهی آفرینی شب پرستان حق خلافت و خلافت حق و مظلومیت آل علی را از جان سپر می ساختند.

سید حمیری یکی از آن پاکیزه خویان و فریادگران سپیدی در دل تاریکیهاست و این کتاب تصویری گویاست از زندگانی شعر، و ستیزه گری او علیه بیداد و جهالت. در فصل

● **زبان اهل اشارت**. (مجموعه مقالات) به کوشش یدالله جلالی بندری (چاپ اول: یزد، مؤسسه انتشارات یزد، ۱۳۷۴)، ۲۳۹ ص، وزیری.

این کتاب مجموعه‌ای است از مقالات نشر یافته در مجلات درباره تفسیر کشف الأسرار. این مجموعه در هفت بخش تدوین یافته است؛ عناوین بخشها چنین است: زندگی و آثار ابوالفضل رشیدالدین میبیدی، نسخه‌های کشف الأسرار و اژگان کشف الأسرار، سبک نثر میبیدی، نگرش عرفانی میبیدی، ارزشهای گوناگون کشف الأسرار درباره فهرست کشف الأسرار. بر روی هم در این کتاب بیست و هفت مقاله نشر یافته است.

● **مجموعه مقالات چهارمین سمینار خلیج فارس**. مرکز خلیج فارس دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی. (تهران، وزارت امور خارجه، ۱۳۷۳)، ۵۵۰ ص.

کتاب حاضر که در پنج فصل و یک نتیجه تنظیم شده در واقع محتوی مقالاتی است که به زبانهای فارسی، انگلیسی و عربی در سمینار خلیج فارس ارائه شده و یا به دبیرخانه سمینار رسیده و بعد از برگزاری سمینار، مقالات خارجی به زبان فارسی ترجمه شده است. در فصل نخست، سخنرانیهای افتتاحیه نشست مقامات وزارت امور خارجه و دیگر مسؤولان ایران آمده است و در فصل دوم، مقالاتی که به بررسی نخستین محور سمینار یعنی «امنیت منطقه‌ای» پرداخته، نقل شده است. در فصل سوم، سخنرانیها و مقالات مربوط به عوامل مؤثر در آینده قیمت نفت آمده در فصل چهارم، از وضعیت آینده عراق صحبت شده است. فصل پنجم نیز به مقالاتی اختصاص یافته که در خصوص محورهای سه‌گانه آن سمینار دریافت شده بود، ولی فرصتی جهت ارائه نیافت.

﴿ متفرقات ﴾

● **ره‌توشه راهیان نور**. دفتر تبلیغات اسلامی. (چاپ اول: قم، امور استانیهای دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴)، ۳۵۲ ص، وزیری.

سالهاست که دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم با همتی بلند ایام تعطیلی تابستان فرزندان این مرزوبوم را به وادی نور رهنمون می‌شود و با اعزام طالب علمان بسیاری در حرکتی به نام «طرح هجرت» اوقات فراغت دانش‌آموزان را با آموزشهای گونه‌گون در جهت تعالی اندیشه آنان سوق می‌دهد. برای این منظور دفتر یادشده متونی آموزشی و سودمند برای مقاطع مختلف آموزشی، تهیه کرده است. آنچه اینک یاد کردیم مباحث عقاید و اخلاق است ویژه مقطع دبیرستان و با عناوین: دین‌شناسی، خداشناسی، نبوت، امامت، معاد انسان کامل و ویژگیهای او، عزت انسان، هدف خلقت انسان چیست و ...

● **ره‌توشه راهیان نور**. دفتر تبلیغات اسلامی. (چاپ اول: قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴)، ۱۶۰ ص، وزیری.

یکی دیگر از متون آموزشی است از طرح یادشده و مشتمل بر مباحث سیاسی. کتاب در هشت درس تدوین شده است؛ با این عناوین: لزوم شناخت مسائل سیاسی و در ضمن آن مفاهیم، عوامل و عناصر مهم در شناخت و تحلیل پدیده‌های سیاسی، موانع رشد آگاهیهای سیاسی، تاریخچه مسیحیت (قرون وسطی و رنسانس، استکبار جهانی و کشورهای جهان سوم، واکنش ایران در برابر استعمار و استبداد، مشروطیت انقلاب اسلامی ایران، استکبار جهانی و انقلاب اسلامی و نظم نوین جهانی و ...

● **ره‌توشه راهیان نور (ویژه مقطع راهنمایی)**. مرکز تربیت مربی کودکان. (چاپ اول: قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴)، ۲۷۲ ص، وزیری.

از جمله متون آموزشی برای مقطع راهنمایی «طرح هجرت» است که از آن سخن گفتیم و درباره قرآن، آداب و اخلاق و اعتقادات تدوین یافته است. برخی از عناوین آن چنین است: احکام و آداب تلاوت قرآن، نگهداری قرآن، قرائت قرآن، حسن خلق، امانتداری، صلح رحم، امر به معروف و نهی از منکر، توحید، عدل، صفات خدا، نبوت، امامت، آثار ایمان به خدا و ...

● **ره‌توشه راهیان نور**. مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان. (چاپ اول: قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴)، ۳۰۳ ص، وزیری.

متنی است آموزشی در ضمن متون آموزش طرح یادشده ویژه مقطع ابتدایی، دارای مسائلی درباره قرآن، آداب و اخلاق، اعتقادات، احکام و با عناوینی مانند: معما، داستانهای قرآن، فروع دین در قرآن، اوامر و نواهی قرآن، سوره‌شناسی، دلایل وجود خدا، صفات خداوند، نبوت، صفات انبیاء، معاد، امامت، و ...

● **ره‌توشه راهیان نور**. امور استانیهای دفتر تبلیغات اسلامی. (چاپ اول: قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴)، ۳۱۱ ص، وزیری.

یکی دیگر از متون آموزشی است در طرح یادشده ویژه مقطع دبیرستان و مشتمل بر مباحث قرآنی و آموزش احکام. در بخش اول شناخت قرآن علوم قرآنی بحث شده است و سرگذشت انبیاء (ع) براساس قرآن گزارش شده است.

در بخش دوم بحث از احکام است با مباحثی درباره تقلید، علت اختلاف فتوی و دیدگاههای مجتهدان در این باره و ...

